

BeeHive

השיח ברשתות החברתיות במזה"ת

עורכים: ד"ר הראל חורב, סמדר שאול

כרך 6 גיליון 2, פברואר 2018

תוכן העניינים

- 3 אויב-אויבי הוא חברי? – התגובות ברשתות לתקיפה הישראלית בסוריה
- 5 שיתוף הפעולה הביטחוני הישראלי-מצרי בחצי האי סיני בראי הגולשים המצרים
- 7 הבנות של רחוב המהפכה: השיח הפמיניסטי בראי הרשתות באיראן

דבר העורכים

הדסק לחקר רשתות ע"ש דורון הלפרן שמח להגיש לכם את גיליון פברואר של ביהייב. בראשית הגיליון נעסוק בתקיפה הצבאית שביצעה ישראל בשטח סוריה בתגובה לחדירת כלי טיס מאויש מרחוק לשטחה, שבאופן מפתיע גררה גילויי שמחה בקרב גולשים מסוריה ומחוצה לה; המאמר השני עוסק אף הוא בתגובות גולשים בעולם הערבי כלפי ישראל, כשהתייחסות בו לידיעה החדשותית אודות שיתוף פעולה צבאי המתקיים בין ישראל ומצרים בחצי האי סיני, שנתפס בעיני חלק מהגולשים המצרים כאינטרס בטחוני של מדינתם; לסיום, נבחן את האופן שבו מנוצלות הרשתות החברתיות לקידום מעמד הנשים באיראן, שעלה לאחרונה לכותרות בעקבות תיעוד צעירה איראנית שהסירה את רעלתה לעיני כוחות הביטחון במהלך גל המחאה שפרץ באיראן בדצמבר האחרון.

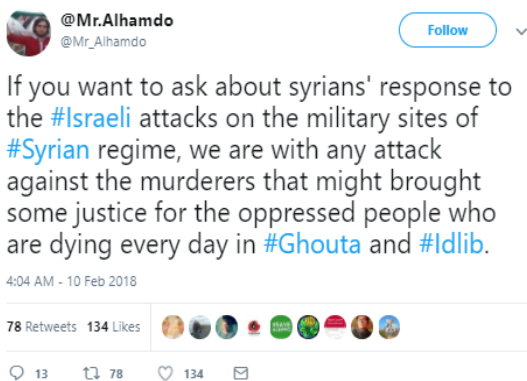
קריאה מהנה!

אויב-אויבי הוא חברי? – התגובות ברשתות לתקיפה הישראלית בסוריה

אדם הופמן

ב-10 בפברואר חלה הסלמה משמעותית בגבול ישראל-סוריה, לאחר שכלי טיס מאויש מרחוק איראני חדר ויורט בשטח ישראל. בעקבות האירוע, מטוסים של חיל האוויר הישראלי תקפו את הבסיס הסורי T4 באזור תדמור ממנו הופעל הכלי, והשמידו סוללות נ"מ של המשטר הסורי, במה שתואר על-ידי קצין ישראלי בכיר כתקיפה הרחבה ביותר נגד מערך ההגנה האווירית של סוריה מאז 1982.¹ בתקיפה נהרגו לפי המצפה הסורי לזכויות אדם 6 חיילי משטר אסד וחיילים שאינם סורים,² ככל הנראה מקרב הכוחות האיראנים שהפעילו את הסוללות.³ לצד התגובות הטרוויאליות שבירכו על הפלת המטוס הישראלי, נמצאו ברשתות גילויי שמחה וקריאה לישראל להמשיך ולפעול כנגד משטר אסד. תגובות אלו ממחישות את התערערות ההגדרות המקובלות למושג "אויב" במזרח התיכון מאז החלה מלחמת האזרחים בסוריה, כאשר תקיפה צבאית ישראלית כנגד עמדות סוריות ואיראניות זוכה לתמיכת גורמים שונים בסוריה ומחוצה לה.

בין תגובות השמחה הצפויות להפלת המטוס הישראלי, נצפתה תגובתה של גולשת סורית שהפיצה תמונות של תומכי משטר אסד בדמשק ובביירות הנראים מחלקים ממתקים לעוברי אורח ברחוב כביטוי שמחה.⁴ בתגובה אחרת, פרסמה גולשת סורית תמונה של חלקי המטוס שהופל, והדגישה שרמת הגולן הינו שטח סורי ולא ישראלי.⁵ תמונות המטוס הישראלי המרוסק הופיעו בציוצים של גולשים סורים נוספים, במטרה להציג את התקיפות בסוריה ככישלון ולהביא לנזק תדמיתי לישראל.⁶

ציוץ של גולש סורי התומך בתקיפות הישראליות

כנגד עמדות המשטר הסורי, מתוך טוויטר

ואולם, העובדה שישראל פעלה כנגד משטר אסד הובילה גם לגילויי תמיכה מפתיעים מצד גולשים סורים רבים, בין היתר בשל ההפסקה הזמנית שזו זימנה מהפצצת המטוסים הרוסיים והסוריים את העיירות עיטה ואידליב. התקפות אלה החריפו בצורה ניכרת לאחרונה, כאשר בעיטה המזרחית בלבד נהרגו בשבוע שעבר 500 אזרחים. הטיב לתאר זאת העיתונאי הישראלי אנשיל פפר: "אזרחים סורים נהנים מכמה שעות נדירות של שקט".⁷ תגובות דומות התקבלו מצד גולשים אחרים, כגון תגובתו של גולש סורי מהעיר חלב שצייץ לאחר התקיפה: "חדשות משמחות מעיטה. אין תקיפות אוויריות מעל לראשינו היום". בהתייחסו לשאלת התמיכה של אזרחים סורים בתקיפות נגד משטר אסד, כתב כי "לא אכפת לנו מהסיבות של מדינות אחרות. אנו רוצים שילדינו יחיו בשלום".⁸ בציוץ אחר הצהיר כי "אנו בעד כל התקפה כנגד הרוצחים שעשויה להביא לצדק

מסוים לאנשים המדוכאים המתים כל יום בעוטה ובאידליב.⁹ גולש סורי אחר, המציג עצמו כפעיל פוליטי ותקשורתי התומך במהפכה הסורית, צייץ בתגובה לתמונות תומכי המשטר השמחים על הפלת המטוס הישראלי: "כסורים אנחנו מברכים על כל תקיפה ישראלית אווירית או ימית נגד המשטר [הסורי] או איראן בסוריה."¹⁰ גילויי שמחה אלו מזכירים במידה רבה את התגובות לתקיפה האמריקאית בסוריה באפריל אשתקד, אז הורה נשיא ארה"ב טראמפ על שיגור טילי שיוט לעבר בסיס של הצבא הסורי בתגובה למתקפה הכימית שביצע משטר אסד בעיירה ח'אן שיח'ון. גולשים סורים רבים הודו לנשיא טראמפ על פעולתו הצבאית תחת הכיתוב "אנחנו אוהבים אותך".¹¹

ממצאי הסקר של פייצל אל-קאסם על תמיכה בישראל או באיראן במקרה של מלחמה בין המדינות, מתוך טוויטר

השיבו: 56% מהם ענו שיתמכו בישראל למול 44% שענו כי יתמכו באיראן ובמיליציות שלה.¹² נראה כי התמיכה בישראל, גם אם היפותטית, משקפת את ההתנגדות העזה של חלקים ניכרים בדעת הקהל הערבית למעורבות האיראנית הגוברת במזרח התיכון בכלל, ובסכסוך בסוריה בפרט.

התקיפות הישראליות בסוריה זכו לתמיכה ממקור לא צפוי נוסף כאשר צאלח אל-חמאוי, ממייסדי ג'בהת אל-נצרה, זרוע אל-קאעדה בסוריה, צייץ לאחר התקיפות הישראליות: "אנחנו מברכים על כל תקיפה אווירית או ימית ישראלית נגד המשטר [הסורי] ואיראן בסוריה ומפצירים בהם [בישראל] לעשות עוד."¹³ לחשבון של אל-חמאוי יותר מ-64 אלף עוקבים, וציוץ התמיכה שלו בעד התקיפות הישראליות זכה ליותר מ-200 סימוני "לייק", רבים מהם, כפי הנראה, מצד ג'יהאדיסטים אחרים.

הגם שישראל תקפה בסוריה משיקולים צבאיים גרידא, הרי שהתקיפה הישראלית העניקה לאזרחים הסורים הפוגה זמנית מהפצצות התכופות שמבצע משטר אסד ותומכיו הרוסים בעוטה, באידליב ובמקומות נוספים במדינה, אך לא פחות מכך ממלאת התקיפה את הצורך בנקמה במשטר הרצחני, שהביא למה שתואר

בימים האחרונים כ"סרברניקה נוסף" (בהתייחס לטבח הידוע שבוצע במוסלמים בוסנים ב-1995). כל זה קורה בשעה שהקהילה הבינלאומית, על אף גינויה את משטר אסד, נמנעת מפעולה ממשית לעצירתו או להענשתו. לא מפתיע, אם כן, שהאזרחים המופצצים מייחלים לכל תגובה צבאית חיצונית כנגד משטר אסד ואיראן, כולל מצד ישראל. גם אם מדובר בגילויי שמחה תועלתניים כלפי התקיפה הישראלית, עצם התמיכה הפומבית מצד הגולשים הסורים מעידה על שינוי הלכי הרוח וערעור על התפיסה המקובלת של ישראל כאויב בעולם הערבי בעקבות המשך הלחימה בסוריה.

שיתוף הפעולה הביטחוני הישראלי-מצרי בחצי האי סיני בראי הגולשים המצרים ד"ר מיכאל ברק

ב-3 בפברואר דיווח ה"ניו יורק טיימס" על שיתוף פעולה ישראלי-מצרי בלחימה נגד קני הטרור בחצי האי סיני, במסגרתו ביצעה ישראל במרחב זה בהסכמתה של מצרים למעלה ממאה תקיפות אוויריות.¹⁴ הדיווח הצית שיח רשתי נרחב בקרב גולשים מצרים שהתאפיין בתגובות מעורבות. מחד גיסא, תומכי האחים המוסלמים ואנשי שמאל גינו את המעורבות הישראלית והאשימו את המשטר המצרי בבגידה. לראייתם, צבא מצרים איננו אלא כלי שרת בידי ישראל לקידום האינטרסים שלה באזור. מאידך גיסא, נשמעו קולות מצד תומכי הנשיא עבד אל-פתאח אל-סיסי ואנטי אסלאמיסטים שהביעו תמיכה בשיתוף הפעולה והדגישו כי מדובר במהלך מבורך התורם לביטחון הלאומי של מצרים.

כרזה שהופצה בטוויטר, תחת הכיתוב "סיני

בידי הציונים"

גולש מכפר אל-זיאאת (Kufir al-Zayyat): "העיתון הזה שקרי ואינו מהימן מכיוון שהוא ממומן מכיסה של אבן מוזה [אשתו של אמיר קטר לשעבר]".¹⁶ אחרים טענו שבראש מערכת העיתון עומדים ציונים הפועלים למען ישראל.

למול ההכחשות בדבר מהימנות הידיעה, היו גולשים מצרים רבים שהבהירו כי אינם מאמינים לגרסת דובר הצבא וכי שיתוף הפעולה הביטחוני בין שתי המדינות בסיני מתרחש מזה תקופה ארוכה. גולש מקהיר הבהיר כי העם המצרי איננו טיפש וכי מוטב לצבא שלא לזלזל בכושר הבנתו.¹⁷ הגולשים תיארו את הסיוע הישראלי כפגיעה בכבוד של מצרים, ותמהו אם חלה נסיגה בכוחו של הצבא המצרי, בהשוואה למצבו ערב "מלחמת 1973". באהי חסן, אקטיביסט מצרי למען זכויות אדם, הצביע על מספר כשלים אפשריים בהקשר הזה: "החיללים עניים והקצינים שחצנים. הם אינם מיומנים במלחמה עירונית. תושבי סיני זוכים ליחס מפלה, ובשל כך אינם מרגישים צורך להיות נאמנים לאל-סיסי", ולכן יש לדבריו מי שבחרים לקיים יחסי אחווה עם דאע"ש.¹⁸ גולשים מקרב האחים המוסלמים ואנשי שמאל הפנו ביקורת ישירה נגד אל-סיסי ומשטרו, תחת התיגו "סיני בידי הציונים".¹⁹ לטענתם, מדובר בביטוי נוסף לבוגדנותו של הנשיא המצרי בעמו, כפי שעשה בעבר עם מכירת איי טיראן וסנפיר לסעודיה, וכעת עם כוונתו למסור את סיני לידי ישראל. חסאם אל-שורבגי, עיתונאי מצרי בערוץ אל-ג'זירה כתב כי מדובר בהפרת הריבונות המצרית וכי במסגרת שיתוף הפעולה עם ישראל הותר לה לשפוך את דם תושבי סיני.²⁰

הגולשים הציגו מספר סיבות לנכונות ישראל לשיתוף הפעולה הביטחוני, בהן שאיפתה של ישראל לזכות בתמיכתה של מצרים להעברת שגרירות ארה"ב לירושלים;²¹ הידוק המצור על רצועת עזה ופריקת תנועת חמאס מנשקה כחלק מההערכות לקראת פלישה ישראלית לעזה;²² הבטחת כהונה נוספת של אל-סיסי לנשיאות מצרים, מכיוון שהלה משרת את האינטרסים הישראליים;²³ ורצונה של ישראל בטיהור חצי האי סיני מהאוכלוסייה המקומית על מנת לממש את תכניתו של אל-סיסי משנת 2014 והיא העברת הפלסטינים לסיני כחלק מהרחבת רצועת עזה, לשם הקמת מדינה פלסטינית.²⁴

לצד הביקורת הקשה, נמצאו קולות בעד שיתוף פעולה וחיזוק הקשרים עם ישראל. גולשים מצרים ציינו כי בשונה מהעבר, שאז הייתה ישראל בבחינת אויב, הרי שהודות להסכם השלום שחתמה מול מצרים, אין לראותה עוד בצורה זו, והזכירו את תרומתה בפגיעה במימון הקטרי והתורכי לאנשי דאע"ש.²⁵ כך לדוגמה, התבטא צעיר מאלכסנדריה: "אנו כמצרים מעוניינים שהיחסים שלנו יהיו חזקים עם ישראל השכנה מאז הסכם השלום, בניגוד לכלבים של חמאס". לדבריו, אין למצרים תועלת בהגנה על העם הפלסטיני, ולפיכך: "אנחנו חייבים כעם וכמדינה להתמקד באינטרסים שלנו, ו[שיתוף הפעולה] עם ישראל הוא בהחלט כזה".²⁶ גולשת מקהיר ציינה כי "אינני מוצאת בעיה מהותית בשיתוף הפעולה עם ישראל נגד הטרור השחור" והציעה "להשתמש באחים המוסלמים והסלפים הג'יהאדיסטים חסרי הדעת כמגנים אנושיים בסיני".²⁷ גולש אחר טען שמצרים נעזרת בישראל מכיוון שלשאר טכנולוגיה מתקדמת כדוגמת אמצעי מעקב וכלי טיס לא מאוישים נושאי טילים המפועלים מרחוק שאין ברשות הצבא המצרי.²⁸

גולשים אחרים בחרו לתמוך באל-סיסי ולהפנות אצבע מאשימה נגד תנועת האחים, קטר וטורקיה. גולש מאסמעיליה העיר כי אל-סיסי משתדל בכל מאודו לשפר את מצבה של מצרים בכל תחום וכי האויב האמיתי הם תנועת האחים ותומכיהם שמנהלים נגדו מלחמת הסברה נרחבת.²⁹ חלק מהגולשים הללו ציינו שהסולידריות הערבית "פשטה רגל" וקטר וטורקיה הואשמו בבחישה בענייניה של מצרים ובאחריות להופעת דאע"ש בסיני.³⁰

שיתוף הפעולה הביטחוני בין ישראל למצרים בחצי האי סיני זוכה לביקורות קשות מצד אזרחים מצרים, בעיקר מקרב תנועת האחים ואנשי שמאל. ואולם, לא ניתן להתעלם מהקולות המבקשים להציג את היתרונות שבשיתוף פעולה זה. השיח חושף מגמת שינוי מסוימת בתפישת ישראל בקרב צעירים לא אסלאמיסטיים, לא עוד כאויבת אלא כמי שמסייעת בשמירה על ביטחונה הלאומי של מצרים בשעה שטורקיה, קטר ותנועת האחים נתפסות כגורמים חתרניים.

הבנות של רחוב המהפכה: השיח הפמיניסטי בראי הרשתות באיראן

ד"ר רז צימט

בשנים האחרונות הפכו הרשתות החברתיות לזירה מרכזית לניהול מאבקן של הנשים באיראן נגד האפליה הנהוגה כלפיהן בתחומים מגוונים. הסוגיה חזרה לסדר היום עם פרוץ מחאת הרעלה בינואר האחרון שהחלה באקט מתריס של צעירה איראנית שהסירה את הרעלה והניפה אותה לעיני כוחות הביטחון. המחאה, שהתרחבה למספר ערים מרכזיות באיראן, שבה וממחישה את הפוטנציאל הטמון ברשתות להעלאת המודעות הציבורית לזכויות הנשים והפיכתן לאמצעי להפעלת לחץ על שלטונות איראן להתאים את מדיניות המשטר לשינויים החברתיים והתרבותיים שעוברת החברה האיראנית.

"הבנות של רחוב המהפכה", מתוך דף הטוויטר של

מסיח עלינז'אד

בימים הראשונים למחאה הציבורית שפרצה באיראן בסוף דצמבר 2017, והתמקדה בעיקר סביב המצוקות הכלכליות והחברתיות של השכבות המוחלשות בחברה האיראנית, התייצבה צעירה איראנית בשם וידא מוואחד מול שוטרים ברחוב "אנקלאב" ("המהפכה") כשהיא גלויית ראש, כמחאה נגד כפיית הרעלה הנהוגה ברפובליקה האסלאמית. עד מהרה הפכה מוואחד מודל לחיקוי עבור עשרות נשים

שיצאו לרחובות במספר ערים מרכזיות באיראן, ובראשן טהראן, והסירו את כיסוי הראש שלהן. מחאת הנשים זכתה לחיזוק משמעותי כאשר תמונותיהן של הנשים ללא רעלה שותפו אלפי פעמים ברשתות החברתיות תחת התייג "הבנות של רחוב המהפכה" (#دختران_خیابان_انقلاب). במספר מקרים הצטרפו למחאה גברים וכן נשים דתיות שהביעו את התנגדותן לכפיית הרעלה, אף שהן עצמן הקפידו להתלבש בהתאם לקוד הלבוש האסלאמי המחייב. מוואחד עצמה נעצרה ושוחררה לאחר שבועות ספורים.

גל המחאה האחרון מבטא שלב נוסף במאבק נגד כפיית הרעלה, שהפך בשנים האחרונות לאחד הנושאים המרכזיים בשיח הפמיניסטי המתנהל באיראן, בעיקר ברשתות החברתיות. בקיץ 2012 השיקה קבוצת סטודנטים איראנים קמפיין בפייסבוק תחת הסיסמה: "רעלה בבחירה היא זכותה של האישה האיראנית", שאליו הצטרפו אלפי גולשים מאיראן ומחוצה לה. במאי 2014 התחדש הקמפיין נגד כפיית הרעלה ביוזמת העיתונאית האיראנית הגולה, מסיח עלינז'אד, שהשיקה דף פייסבוק בשם "חירותן החשאית של הנשים באיראן", ובו קראה לנשים איראניות לתעד עצמן ללא רעלה ולשתף את התמונות עם הגולשים. הקמפיין זכה להצלחה רבה ואלפי נשים העלו תמונות המתעדות אותן במרחב הציבורי כשהן גלויות ראש. בשנה האחרונה נטלו עשרות נשים חלק בקמפיין נוסף פרי-יוזמתה של עלינז'אד, אשר קרא לנשים לבטא את התנגדותן לכפיית הרעלה באמצעות עטית רעלה לבנה מדי יום רביעי בשבוע תחת הסיסמה: "יום רביעי הלבן".³¹

ואולם, מאבקן של הנשים האיראניות אינו מתמקד רק בסוגיית הרעלה. בשבועות האחרונים התנהל ברשתות החברתיות שיח סוער סביב שתי פרשיות נוספות הקשורות למעמד הנשים. בחודש דצמבר עוררה זהרא איתואללהי, ראשת "מועצת הנשים החברתית תרבותית" הכפופה למועצה העליונה של המהפכה התרבותית באיראן, סערה בעקבות מאמר דעה שפרסמה בעיתון הרדיקלי "כיהאן". מאמרה עסק בהצעת חוק שגובשה על-ידי האגף לענייני נשים ומשפחה בלשכת הנשיא והוגשה לאחרונה לאישור הפרלמנט האיראני (המג'לס), שנועדה להגביר את מנגנוני האכיפה והחרפת הענישה במקרים של אלימות נגד נשים. איתואללהי מתחה ביקורת חריפה על הצעת החוק וטענה כי הדרך הטובה ביותר להגן על נשים היא להפקיד את ההגנה עליהן בידי גברים מקרב בני משפחתן. הצעת החוק מאמצת, לדבריה, "סגנון מערבי" שעשוי לפגוע במוסד המשפחה ובמעמד הגברים ויביא לשחיקה בערכי החברה האסלאמית המסורתית.³²

**תמונות צעירה ממשדד, שעברה התעללות
על-ידי בעלה, מתוך טוויטר**

המאמר עורר תגובות חריפות ברשתות החברתיות, שהופצו בחלקן תחת התייג "נשים נגד נשים", וכללו גם דרישות להדחת איתואללהי מתפקידה. הגולשים טענו כי דבריה מבטאים עמדות חשוכות וקיצוניות ומעודדים אלימות נגד נשים. אחת הגולשות שיתפה בתגובה למאמר את תמונותיה של צעירה מהעיר משהד, שעברה התעללות פיזית קשה מצד בעלה, ובכך ביקשה להפריך את הטענה בנוגע ליכולתם של בני

משפחה להגן על נשים מפני אלימות.³³ הכתבת הפרלמנטרית של העיתון הרפורמיסטי "שרק", אמנה שיראפכאן, תקפה, אף היא, את איתואללהי וטענה כי היא אינה מודעת כלל למציאות החברתית בה היא חיה וכי היא אינה ראויה לשמש כמנהלת במגזר הציבורי.³⁴ לביקורת הצטרפו גם מספר חברות מגילס רפורמיסטיות. חברת המגילס פאטמה סעידי, למשל, גינתה את דברי איתואללהי והביאה אותם כדוגמה לכך שגם נשים אחראיות לעיתים לאלימות נגד נשים.³⁵

פרשה נוספת, שהסעירה את הרשת, התעוררה בעקבות שידור תוכנית בטלוויזיה האיראנית במהלכה הציעה יועצת נישואין לנשים לעסות את רגלי בעליהן בחלב ולנשקן על מנת לשפר את נישואיהן. היא הגדילה לעשות כאשר ציינה שהדבר נדרש אפילו במקרים שבהן הבעל מכור לסמים ומכה את אשתו, וזאת על מנת להפיג את המתח שלו. הסרטון ובו קטע מן התוכנית הפך עד מהרה ויראלי ברשתות החברתיות ועורר תגובות זעם ולעג, שחייבו את רשות השידור הממלכתית לפרסם הודעת התנצלות.³⁶

הפיכת הרשתות החברתיות לאמצעי מוביל להעצמה נשית באה לידי ביטוי בשורת מאבקים שהתנהלו בשנים האחרונות בעניינים שונים הקשורים למעמד האישה, בהם הסדרת מעמדן החוקי של נשים, זכויותיהן בתחום הנישואין והגירושין, כניסתן לאצטדיוני כדורגל, שילובן בתפקידי ניהול במגזר הציבורי והממשלתי והגדלת ייצוגן במוסדות הפוליטיים הנבחרים.³⁷ ניהול המאבקים הללו ברשת אינו מפתיע, שהרי זו מספקת לנשים זירת פעילות שבה הן נהנות משוויון ביחס לגברים, ומנגישה את עמדתן לכלל החברה. כמו כן, פעילי זכויות האדם והחברה האזרחית רואים בפעילות במרחב הווירטואלי חשיבות מכרעת להגברת המודעות הציבורית בסוגיות אלה. במדיניות הרשמית של המשטר ביחס לנשים טרם חל שינוי ממשי, הגם שהנשיא רוחאני השמיע במספר הזדמנויות בעבר עמדות בזכות קידום מעמדן של נשים. יחד עם זאת, השפעת השיח הציבורי ניכרת היטב בשיפור ההדרגתי שחל במעמד הנשים האיראניות, כולל השתלבותן הגוברת בפוליטיקה המקומית והארצית, בשוק העבודה ובמוסדות להשכלה גבוהה.

- ¹ יוסי מלמן וטל לב רם, "התקיפה נגד מערך ההגנה האווירית הסורי - הרחבה ביותר מאז 82", מעריב, 10 פברואר 2018, <http://www.maariv.co.il/news/military/Article-622511>
- ² 23.2.18: <https://twitter.com/syriahr/status/962466467731116032>
- ³ Yaniv Kubovich, Jack Khoury, Noa Landau and Noa Shpigel, "Israel: In New 'Large-scale Strike,' Military Bombs 12 Syrian, Iranian Targets", Haaretz, February 10, 2018, <https://www.haaretz.com/israel-news/israel-in-large-scale-strike-army-bombs-12-syrian-iranian-targets-1.5806621>
- ⁴ 23.2.18: <https://twitter.com/SyrianLionesss/status/962351755228049413> ; <https://twitter.com/SyrianLionesss/status/962358250313322496> : 23.2.18
- ⁵ 23.2.18: <https://twitter.com/Partisangirl/status/962237523933065216> : 23.2.18
- ⁶ 23.2.18: <https://twitter.com/Partisangirl/status/962237523933065216> : 23.2.18
- ⁷ 23.2.18: <https://twitter.com/AnshelPfeffer/status/962265515522756613> : 23.2.18
- ⁸ 23.2.18: https://twitter.com/Mr_Alhamdo/status/962308387768848384 ; https://twitter.com/Mr_Alhamdo/status/962296093261422592 : 23.2.18
- ⁹ 23.2.18: https://twitter.com/Mr_Alhamdo/status/962296093261422592 ; https://twitter.com/halap_mansora/status/962388595750461441 : 26.2.18
- ¹⁰ 26.2.18: https://twitter.com/halap_mansora/status/962388595750461441
- ¹¹ הופמן אדם, "אזהבים אותך, טראמפ": תגובות גולשים סורים לתקיפה האמריקאית", ביהייב, כרך 5, גיליון 4, אפריל 2017, http://dayan.org/he/sites/default/files/Beehive_2017_April_HEB.pdf
- ¹² 23.2.18: <https://twitter.com/kasimf/status/962237258895122433>
- ¹³ 23.2.18: <https://twitter.com/asseraaalsham/status/962287399538712582>
- ¹⁴ David D. Kirkpatrick, "Secret Alliance: Israel Carries Out Airstrikes in Egypt, With Cairo's O.K", New York Times, February 3, 2018, <https://www.nytimes.com/2018/02/03/world/middleeast/israel-airstrikes-sinai-egypt.html>
- ¹⁵ 4.2.18: https://arabic.rt.com/middle_east/925087 ; الجيش-المصري-يرد-على-تقرير-الضربات-الإسرائيلية-في-سيناء /
- ¹⁶ 4.2.18: <https://www.facebook.com/Abdelrahim.Ali/posts/2370737466285166> ; <https://www.facebook.com/egyptwindow2000/posts/1785083734856002?comment>
- ¹⁷ 4.2.18: <https://www.facebook.com/Youm7/posts/2369525526451429>
- ¹⁸ 6.2.18: <https://twitter.com/BaheyHassan/status/960842154867339264> ; الجنرال_عازيا#
- ¹⁹ #سيناء_بقبضة_الصهاينة
- ²⁰ 3.2.18: <https://twitter.com/HOSSAMSHORBAGY/status/959962455349882885>
- ²¹ 4.2.18: <https://www.facebook.com/RassdNewsN/videos/1971492696261163>
- ²² 10.2.18: <https://www.facebook.com/RassdNewsN/posts/1978006475609785>
- ²³ 10.2.18: <https://www.facebook.com/RassdNewsN/posts/1978006475609785>
- ²⁴ 5.2.18: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=408076486302659 ; #صفقة_القرن
- ²⁵ 6.2.18: <https://www.facebook.com/ANONYMOUS.REBEL/posts/10156286076905530> ; 10.2.18:
- ²⁶ 4.2.18: <https://www.facebook.com/masalarabiaofficial/posts/751972181662539>
- ²⁷ 6.2.18: <https://www.facebook.com/HuffPostArabi/posts/2048988385365926>
- ²⁸ 4.2.18: <https://www.facebook.com/ibibars/posts/1738239006240568>
- ²⁹ 7.2.18: <https://www.facebook.com/RassdNewsN/videos/1971492696261163>
- ³⁰ 7.2.18: <https://www.facebook.com/RassdNewsN/videos/1971492696261163> ; <https://www.facebook.com/AlAraby.ar/posts/1045818985558019>
- ³¹ עוד בנוגע למאבק נגד כפיית הרעלה, ראה: רז צימט, "חירותן החשאית של הנשים האיראניות: הקרב על הרעלה ברשתות החברתיות", ביהייב, כרך 2, גיליון 6, יוני 2014, ; רז צימט, "מחאת גולשים איראנים נגד כפיית הרעלה לרגל יום האישה הבינלאומי", ביהייב, כרך 5, גיליון 3, מרץ 2017, http://dayan.org/he/sites/default/files/Beehive_2017_March_HEB.pdf
- ³² "הצעת החוק 'ביטחון נשים מפני אלימות' או מימוש מטרה מס' 5 של מסמך 2030", כיהאן, 24 בדצמבר, 2017, <http://kayhan.ir/fa/news/121939>
- ³³ 15.2.18: <https://twitter.com/AzamRasti/status/945380470472216576>
- ³⁴ 15.2.18: <https://twitter.com/shirafkan82/status/945627208877518848> ; <https://twitter.com/shirafkan82/status/945341522979053568>
- ³⁵ 15.2.18: <https://twitter.com/saeidiftm/status/945721197987319808>
- ³⁶ "רשות השידור בידד התנצלה", איסנ"א, 30 בינואר, 2018, goo.gl/KDHzYW
- ³⁷ להרחבה בנוגע לחלק ממאבקים אלה, ראה: רז צימט, "המערכה להגדלת ייצוג הנשים במג'לס האיראני", ביהייב, כרך 3, גיליון 11, דצמבר 2015, http://dayan.org/he/sites/default/files/Beehive_2015_Dec_HEB.pdf